

**Załącznik nr 1 do uchwały nr 20/2022 Rady ds. Zdrowia Publicznego
w sprawie przyjęcia podejścia „Jedno zdrowie”
w realizacji zadań dotyczących zapobiegania antybiotykooporności drobnoustrojów**

Mając na uwadze, że:

1. Światowa Organizacja Zdrowia (ang. *World Health Organization* – WHO) wezwała państwa członkowskie do wprowadzenia krajowych planów działania w zakresie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe w oparciu o podejście „Jedno zdrowie” (ang. *One Health*). Większość z nich już je wprowadziła, choć ich stopień realizacji jest różny. W Polsce dotychczas nie wdrożono krajowego programu działania (ang. *National Action Plan*, NAP) w zakresie AMR;
 2. Zgodnie z przyjętym przez WHO założeniem „Jedno zdrowie” to podejście do planowania i wdrażania programów, polityk, ustawodawstwa i badań, mające na celu osiągnięcie lepszych wyników w zakresie zdrowia publicznego. Wymaga to współpracy wielu sektorów i efektywnej komunikacji pomiędzy nimi. Podejście „Jedno zdrowie” jest niezbędne w przypadku konieczności koordynacji działań w obszarach, gdzie łączą się zagrożenia dla ludzi, zwierząt i środowiska. Takim obszarem jest właśnie zapobieganie antybiotykooporności drobnoustrojów, wyzwanie i kryzys, z którym solidarnie musi walczyć w krótkim czasie cały świat;
 3. Pandemia COVID-19 dodatkowo uwypukliła znaczenie, jakie dla zdrowia ludzkiego mają zagrożenia związane z możliwością międzygatunkowej transmisji drobnoustrojów;
 4. Istniejący system monitorowania i wczesnego ostrzegania o nowych problemach oporności na antybiotyki jest nieadekwatny, a także niezadawalające są rozwiązania z zakresu kontroli stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych, podnoszenia świadomości społecznej i kompetencji zaangażowanych instytucji i kadr,
 5. Widząc potrzebę rozwinięcia współpracy wielu sektorów i obszarów, takich jak m. in.: bezpieczeństwo żywności, nadzór nad zakażeniami, w tym zoonozami, laboratoria, farmacja, zdrowie środowiskowe;
- Rada uznaje, że konieczne jest wypracowanie wieloresortowej płaszczyzny współpracy i komunikacji spajającej działania poszczególnych sektorów w obszarze monitorowania stosowania antybiotyków i występowania lekoopornych drobnoustrojów, a także proaktywne działanie na rzecz minimalizowania narastającego zjawiska antybiotykooporności, włączając w to wprowadzenie niezbędnych zmian legislacyjnych umocowujących odpowiednio działania.

W celu prawidłowego przeprowadzenia ww. działań opracowuje się plan działania obejmujący:

I. Monitorowanie zagrożeń związanych z antybiotykoopornością.

Realizator: Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy, Narodowy Instytut Leków, Główny Inspektorat Farmaceutyczny, Główny Inspektorat Sanitarny, Główny Inspektorat Weterynarii, Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy (PIWet-PIB), minister właściwy do spraw zdrowia, minister właściwy do spraw rolnictwa i rozwoju wsi, minister właściwy do spraw klimatu i środowiska, Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, platforma e-Zdrowie, laboratoria referencyjne, podmioty lecznicze, szpitale, POZ, dystrybutorzy hurtowi, zakłady lecznicze dla zwierząt.

1. Monitorowanie oporności na antybiotyki wśród kluczowych ludzkich patogenów odpowiedzialnych za zakażenia szpitalne i pozaszpitalne we wszystkich podmiotach wykonujących działalność leczniczą i w placówkach opieki długoterminowej.
2. Monitorowanie oporności na antybiotyki kluczowych patogenów u zwierząt i w łańcuchu produkcji żywności.
3. Realizacja przez Inspekcję Weterynaryjną jako wiodącą programu monitorowania oporności bakterii komensalnych i zoonotycznych na środki przeciwdrobnoustrojowe z udziałem Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
4. Zwiększenie dostępności do nowoczesnej diagnostyki mikrobiologicznej zakażeń.
5. Utworzenie i rozwój odpowiednio wyposażonych ośrodków/laboratoriów referencyjnych, zajmujących się monitorowaniem oporności, analizą mechanizmów oporności i oceną ich potencjału epidemicznego, działających w obszarze medycyny, weterynarii i środowiska na obszarze całego kraju.
6. Dalsze usprawnianie procedur operacyjnych systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF).

II. Nadzór nad stosowaniem leków przeciwdrobnoustrojowych i zakażeniami szczepami wielolekoopornymi.

Realizator: Główny Inspektor Farmaceutyczny, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH - Państwowy Instytut Badawczy, Narodowy Instytut Leków, minister właściwy do spraw zdrowia, Główny Inspektorat Sanitarny, Agencja Badań Medycznych, Główny Inspektorat Weterynarii, minister właściwy do spraw rolnictwa i rozwoju wsi, Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, platforma e-Zdrowie, Narodowy Fundusz

Zdrowia, Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy (PIWet-PIB).

1. Wzmocnienie systemów kontroli zakażeń szpitalnych w podmiotach leczniczych, i zakażeń w ośrodkach opieki długoterminowej, celem ograniczenia szerzenia się szczepów wielolekoopornych, opracowanie rekomendacji stosowania antybiotyków w podmiocie oraz konsekwencji za brak ich realizacji; stała aktualizacja rekomendacji stosowania antybiotyków w jednostkach POZ i szpitalach, opracowanie procedur zapobiegania rozprzestrzenianiu lekoopornych drobnoustrojów na terenie podmiotu leczniczego.
2. Wprowadzenie standardów szpitalnej polityki antybiotykowej, w tym wyznaczenie specjalnie przeznaczanego zespołu specjalistów (lekarz, farmaceuta kliniczny, specjalista mikrobiolog).
3. Wzmocnienie nadzoru nad stosowaniem leków w medycynie, w tym ram regulacyjnych dotyczących stosowania leków przeciwdrobnoustrojowych (rejestracja, stosowanie leków zgodnie z rekomendacjami) i dostępność wyłącznie na receptę.
4. Monitorowanie zużycia leków przeciwbakteryjnych i jego struktury w medycynie.
5. Wzmocnienie nadzoru nad stosowaniem leków w medycynie weterynaryjnej, w tym ram regulacyjnych dotyczących stosowania leków przeciwdrobnoustrojowych (rejestracja, stosowanie leków zgodnie z rekomendacjami) i dostępność wyłącznie na receptę.
6. Monitorowanie zużycia leków przeciwbakteryjnych i jego struktury w weterynarii.
7. Podejmowanie działań na rzecz redukcji ogólnej sprzedaży środków antybakteryjnych dla zwierząt gospodarskich.
8. Nadzór nad utylizacją środków farmakologicznych z aptek, podmiotów leczniczych oraz zakładów leczniczych dla zwierząt.
9. Udział Państwowej Inspekcji Sanitarnej w nadzorze nad zakażeniami w celu zwiększenia skuteczności metod i strategii w zakresie profilaktyki nad zakażeniami szpitalnymi, w tym rozwiązaniami w zakresie działań ograniczających szerzenie się drobnoustrojów o szczególnej zjadliwości lub oporności na antybiotyki w szpitalach i ośrodkach opieki długoterminowej.
10. Monitorowanie stosowania przepisów dotyczących reklamy produktów leczniczych ze szczególnym uwzględnieniem przepisów art. 55 ustawy z dnia 18 maja 2021 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. 2021 poz. 974).
11. Promowanie produkcji zrównoważonej z zastosowaniem wysokich standardów dobrostanu zwierząt i stosowaniem odpowiednich programów żywienia zwierząt. -

III. Działania edukacyjne.

Realizator – minister właściwy do spraw edukacji i nauki, Izba Lekarska, Izba Pielęgniarska, Główny Lekarz Weterynarii, minister właściwy do spraw rolnictwa i rozwoju wsi, minister właściwy do spraw klimatu i środowiska, Główny Inspektor Sanitarny, Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego, Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych, agencje rolne, Narodowy Fundusz Zdrowia, Centrum e-Zdrowia, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH - Państwowy Instytut Badawczy, Narodowy Instytut Leków, minister właściwy do spraw zdrowia.

1. Edukacyjne kampanie społeczne, obchody Światowego Dnia Antybiotyków, podnoszenie świadomości ogółu społeczeństwa.
2. Zaangażowanie mediów, w tym mediów społecznościowych w propagowanie wiedzy o antybiotykach, ich racjonalnym stosowaniu i konsekwencjach ich nadużywania.
3. Rozpowszechnianie informacji na portalach rządowych, w tym pacjent.gov.pl – odesłanie do stron zawierających informacje nt. AMR, np. strony antybiotyki.edu.pl.
4. Podnoszenie świadomości profesjonalistów w ochronie zdrowia, w tym kadry kierowniczej na temat zagrożeń wynikających z nadużywania i niewłaściwego stosowania antybiotyków.
5. Wprowadzenie do programów nauczania tematyki dotyczącej higieny oraz zakażeń i antybiotykooporności na każdym etapie edukacji począwszy od przedszkola.
6. Włączenie na wszystkich kierunkach kształcenia podyplomowego w ochronie zdrowia (lekarzy, pielęgniarek, położnych, farmaceutów, stomatologów, ratowników medycznych, diagnostów laboratoryjnych, innych pracowników placówek medycznych i ośrodków opieki długoterminowej) tematyki nauki o drobnoustrojach, kontroli zakażeń, racjonalnej antybiotykoterapii (opracowanie krajowych rekomendacji w oparciu o EBM) i antybiotykooporności.
7. Zwiększenie liczby specjalistów w kontroli zakażeń i antybiotykoterapii poprzez wprowadzenie specjalnych zachęt i umożliwienie uzyskiwania umiejętności pt. epidemiologia szpitalna, farmakologia/farmacja kliniczna.

8. Włączenie na kierunku medycyny weterynaryjnej do programu nauczania tematyki nauki o drobnoustrojach, racjonalnej antybiotykoterapii i antybiooporności.
9. Edukacja producentów żywności, w tym rolników, pracowników sektora rolniczego (agencje rolne) i pracowników ochrony środowiska na temat konsekwencji nadużywania antybiotyków.
10. Stałe i cykliczne szkolenia ww. grup zawodowych.
11. Monitorowanie skuteczności działań poprzez badania opinii publicznej i profesjonalistów w ochronie zdrowia.

IV. Promowanie badań i innowacyjności w zakresie AMR.

Realizator – minister właściwy do spraw edukacji i nauki, minister właściwy do spraw rolnictwa i rozwoju wsi, minister właściwy do spraw klimatu i środowiska, Agencja Badań Medycznych, minister właściwy do spraw zdrowia.

1. Finansowanie badań nad nowymi rozwiązaniami w zakresie kontroli i profilaktyki zakażeń drobnoustrojami opornymi na antybiotyki w placówkach ochrony zdrowia.
2. Finansowanie badań nad nowymi metodami diagnostyki AMR w medycynie i weterynarii.
3. Udział w finansowaniu badań nad celowością i efektywnością rozwiązań w zakresie nadzoru nad AMR w medycynie, weterynarii i ochronie środowiska.
4. Promowanie badań nad nowymi środkami przeciwdrobnoustrojowymi i produktami stosowanymi w profilaktyce zakażeń.
5. Promowanie badań nad socjoekonomicznymi przyczynami AMR i metodami przeciwdziałania AMR.